

, de dalt a baix

> El Col·legi de Periodistes de Catalunya va acollir el passat 26 de gener l'entrega de la medalla al mèrit al Treball al nonagenari periodista Carlos Sentís. La concessió d'aquest guardó, que atorga el ministeri espanyol de Treball, ha despertat les crítiques de part de la professió periodística, que ressalta l'oblit històric que suposa glorificar Sentís, que sempre va ser un actiu propagandista del règim feixista. Aquest reportatge recupera les nombroses proves que apunten que Carlos Sentís no només va ser un fervent defensor del règim feixista, sinó també un espia al servei dels facciosos

CATALUNYA · LA CONCESSIÓ DE LA MEDALLA AL MÈRIT DEL TREBALL A CARLOS SENTÍS OBLIDA EL PASSAT FRANQUISTA DEL PERIODISTA

Carlos Sentís, 'l'espion de Franco'

Sentís va treballar pels serveis secrets feixistes durant la Guerra Civil i va entrar a Barcelona l'any 39 com a oficial de l'exèrcit ocupant

Amb Martí de Riquer, travessant la Plaça Catalunya. La guerra s'ha acabat. En una trinxera al front de Madrid. Sobre la moto del seu germà Josep Maria, amb un altre motorista d'enllaç de l'Estat major anomenat Arquer.

Roger Palà i Gemma García
redaccio@setmanaridirecta.info

Hi ha una anècdota especialment reveladora sobre Carlos Sentís i que ell mateix recull a les seves *Memòries d'un espectador*, per bé que en nega tota autenticitat. S'explica que, l'any 1937, en plena Guerra Civil, en un cafè francès de no se sap quina ciutat, sona el telèfon i algú crida: "L'espion de Franco, à l'appareil!". I Sentís s'aixeca per anar a atendre la trucada.

No cal dir que la història té tots els números per ser falsa. Però sí que és cert que Carlos Sentís Anfruns (Barce-

lona, 1911) va treballar activament pels serveis secrets del bàndol feixista durant el seu exili a l'Estat francès, l'any 1937. Ho va fer integrat al Servicio de Información del Nordeste de España (SIFNE), els serveis d'espionatge creats per Francesc Cambó. En qualitat de què, però, és un altre tema. Ell afirma que només escrivia notes informatives sense signar, allò que en l'argot periodístic s'anomena *confidencials*. D'altres fonts historiogràfiques assenyalen que la seva feina va anar més enllà i que va desenvolupar tasques d'espionatge i infiltració valent-se de les seves amistats al bàndol republicà i dels seus contactes en el món catalanista.

Sigui com sigui, el passat feixista de Sentís -que va entrar victoriós a Barcelona l'any 1939 com a oficial de

Sentís afirma que no feia d'espia i que només escrivia 'confidencials'

l'exèrcit ocupant- no ha estat cap impediment perquè el Ministeri espanyol de Treball li fes entrega -als seus 97 anys- de la medalla al Mèrit del Treball

durant un acte celebrat el 26 de gener al Col·legi de Periodistes de Catalunya coincidint amb el setantè aniversari de l'ocupació de Barcelona. Amb aquest reportatge, la DIRECTA no descobreix res de nou. Simplement tornem a publicar la multitud de proves que han aportat una llarga sèrie d'historiadors i periodistes sobre el passat de Sentís com a espia al servei del feixisme i que, malgrat l'homenatge públic que se li ha retut, cap mitjà de comunicació no ha cregut convenient recuperar. Aquests són els veritables mèrits del treball de Carlos Sentís.

Un home de la Lliga

Carlos Sentís va començar els seus passos com a periodista durant els primers anys trenta a *La Publicitat*, publicació de la centrista i catalanista Acció Catalana. Més tard, va passar per capçaleres com *Mirador*, *La Veu de Catalunya* o *L'Instant*, les dues darreres vinculades a la Lliga Regionalista de Francesc Cambó. Fidel als principis de la dreta catalana i monàrquica, davant el triomf de la Revolució del juliol de 1936, Sentís -fortament identificat amb la reacció- va decidir exiliar-se. El mes d'agost, va embarcar en un vaixell alemany fins a Gènova, on trobà Cambó. Va ser llavors quan començà a treballar pel SIFNE, segons explica ell

mateix "redactant alguns despatxos amb les coses que havia vist a Barcelona els primers dies de la guerra". Posteriorment, es va desplaçar a l'Estat francès -a Marsella- on es va retrobar amb el seu amic Josep Pla, que -després d'exiliar-se- també es va integrar a la xarxa d'informadors que donava suport als revoltats.

Pla i Sentís, espies de Franco?

Les activitats de Sentís i Pla en l'organització del SIFNE estan ben detallades en textos com *Josep Pla, el difícil equilibri entre literatura i política (1927-1939)* o *Josep Pla. Biografia del solitari*, de la historiadora Cristina Badosa. El SIFNE actuava al sud de França -de Biarritz fins a Marsella i Niça- i era dirigit per l'advocat i exministre monàrquic Josep Bertran i Musitu. Les activitats del SIFNE eren clandestines i oficialment perseguides pel govern francès del Front Popular, però a la pràctica sovint trobaven la connivència de les autoritats.

El paper del SIFNE era especialment rellevant en matèria de control de fronteres i ports, sobretot en punts clau com Marsella, per on passaven la majoria dels carregaments d'armes en direcció a Barcelona. El mateix

Una ploma racista i plena de tòpics

De Carlos Sentís, se n'ha destacat la ploma hàbil, que ha estat testimoni de multitud d'esdeveniments històrics, des del procés de Nüremberg fins a la campanya africana del general De Gaulle o la fundació de les Nacions Unides. Es diu d'ell que és un gran retratista de personatges i un recreador d'ambients suggestiu.

I, sovint, per explicar-ho s'esmenta un dels seus primers treballs, els articles inclosos al vo-

lume *Viatge en transmiseria*, on recollia una sèrie de reportatges sobre l'emigració espanyola a Catalunya publicats a la revista *Mirador* durant els primers anys trenta.

El cas, però, és que aquests textos no són un exemple de bones pràctiques periodístiques, més aviat tot el contrari. Com recull l'historiador britànic Chris Ealham a *La Lucha por Barcelona*, els reportatges de Sentís sobre el barri de la

Torrassa de l'Hospitalet promocionaven "una actitud estigmatitzadora de la població immigrant". "Per Sentís -diu Ealham- els immigrants eren una raça primitiva (...) Atribuïa l'origen de tots els problemes sanitaris i socials de la Torrassa, com el tracoma i la delinqüència juvenil, a la promiscuitat de la dona murciana i a un *règim d'amor lliure*". Uns immigrants que venien a "robar el pa als nostres nens catalans".

, de dalt a baix

>>> Ve de la pàgina anterior

Sentís ho explicaria amb detall en un article a *La Vanguardia* el 22 de febrer de 1939, citat per Badosa, on narra el format literari les seves investigacions als molls marsellesos: "*Muchas noches, en el muelle G. de Marsella, veíase llegar al lado del tren, sellado y oficial, de las Indias británicas (...) otros trenes vergonzosos, menos sellados y menos oficiales, cargados de alas y motores de avión, que iban, co-*

'Interviú' el va assenyalar com a autor d'un roboratori de codis secrets de la República

mo distraïdamente, al abordaje del Ciudad de Barcelona". Vuitanta anys més tard, a les seves *Memòries*, Sentís nega la seva condició d'espia reiterades vegades: "Jo parlava amb refugiats i amb polítics d'un bàndol i de l'altre i després escrivia".

Els codis secrets de la República
Es pot debatre si les activitats de Sentís fins la primavera de 1937 es poden titllar o no d'espionatge. Però, el mes d'abril d'aquell any, va succeir un fet que segurament s'adiu més amb aquest terme. Es tracta del roboratori d'una sèrie de codis xifrats de la República a l'ambaixada de Londres. Un episodi fosc en el qual suposadament Sentís hauria participat, segons va denunciar -sense aportar proves- el periodista Eugeni Xammar a les seves memòries *Seixanta anys d'anar pel món*.

Sentís sempre ha negat taxativament els fets denunciats per Xammar, però sembla oblidar que hi ha proves prou consistents que ho avalen: les va publicar la revista *Interviú* el gener de 1981 en un article titulat *Carlos Sentís, el espia de Franco*. Un text que el periodista nonagenari titlla de "calumniador" a les seves *Memòries*. El periodista Josep Guixà explica en un article publicat a *L'Avenç* el setembre de 2007 que, segons el director d'*Interviú* en aquella època, Eduardo Álvarez Puga, l'article es basa en informacions i documents facilitats per Manuel Azcárate, fill de Pablo de Azcárate, ambaixador espanyol a Londres durant la Guerra Civil.

Totes les parts coincideixen en el fet que Sentís es va desplaçar a Londres la primavera de 1937. Segons la versió que dóna a les seves *Memòries*,

ho va fer "amb la voluntat d'escoltar els refugiats que hi arribaven". A Londres, hi tenia un amic, Manuel Giménez Cossío, secretari de l'ambaixada espanyola a la capital britànica. El mateix Sentís afirma que el va visitar un cop a la mateixa seu de l'ambaixada, per motiu d'amistat.

L'informador caçat

És en el marc d'aquesta entrevista informal quan s'hauria produït aquest episodi fosc propi d'una novel·la d'espies. L'article d'*Interviú* reproduïx un informe sense signatura datat del 29 d'abril de 1937, amb destinació a l'oficina central del SIFNE a Biarritz i interceptat per un funcionari de correus simpatitzant de la causa republicana que alertà les autoritats de l'ambaixada. L'autor anònim de l'informe afirma haver-se introduït a la delegació diplomàtica espanyola el 28 d'abril. El text inclou la transcripció de diversos codis xifrats que l'autor va poder sentir i anotar durant la seva estada a l'ambaixada i alguns comentaris extrets als funcionaris republicans sobre el transcurs de la guerra.

Es dóna el cas que l'única persona que va accedir a l'ambaixada espanyola a Londres el 28 d'abril va ser, segons explicaria el propi Giménez Cossío, Carlos Sentís. Així ho esmentava l'ambaixador Pablo de Azcárate en un informe oficial escrit del seu puny i lletra i remès al ministre d'Estat de la República, que en el seu dia també va reproduir *Interviú*. "*El mismo día en que fue recibida la carta (es referència a la interceptació del document amb destí Biarritz) se procedió a una rigurosa investigación que dio como resultado lo siguiente: el día 28 de abril vino, en efecto, a visitar al sr. Giménez Cossío a la cancellería en la embajada un llamado Carlos Sentís, el cual permaneció un rato en una habitación contigua a la de cifra, mientras el sr. Giménez con el sr. Marqués*

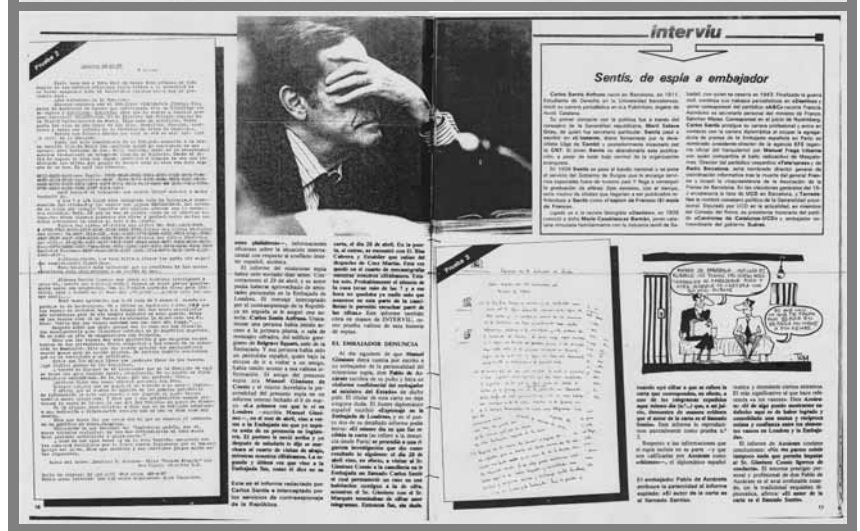
Amb Josep Pla, vigilaven els enviaments d'armes per la República a Marsella

terminaban de cifrar unos telegramas". Sentís va fer, doncs, allò que -com diu a les seves *Memòries*- és una de les principals virtuts del bon periodista: parar l'orella.

A partir de la tardor de 1937, la xarxa d'informadors del SIFNE és desarticulada per la policia francesa

a *Destino*, recollides en el que esdevindrà el seu primer gran llibre, *La Europa que he visto morir* (1942). Unes cròniques que analitza Francesc Vilanova Vila-Abadal, professor de la UAB i director de l'Arxiu Històric de la Fundació Carles Pi i Sunyer, al seu volum *La Barcelona franquista i l'Europa totalitària (1939-1946)*.
Sobta, per exemple, un article com *Retorno*, publicat l'any 1939, on narra una passejada per la ciutat de Barcelona *alliberada*. Marcada, segons diu, per les esglésies cremades i

Article publicat a la revista 'Interviú' el 22 de gener de 1981

i el seu capítol, Bertran i Musitu, rep l'ordre d'expulsió de França. Els diversos agents actius es dispersen i Sentís pren la determinació d'anar al front. L'octubre de 1937 s'incorpora a l'Espanya nacional i s'integra a l'exèrcit facciós. Amb l'ocupació feixista de Catalunya, es va reincorporar a les seves activitats periodístiques. Va escriure articles com el conegut *Finis Cataloniae? El fin de una película de gangsters, simplemente*, publicat el 17 de febrer de 1939 per *La Vanguardia Española*. El seu argument: amb la victòria feixista no s'acabava

Catalunya, sinó una determinada Catalunya: "*Señores, un poco de reflexión: Bueno, sí: Los últimos días de Cataluña... la de Durruti... Las últimas horas de Cataluña... la de Companys... la de Negrín... ¡Perfecto! Pero Cataluña es algo más y algo más eterno que eso. Eso no ha sido más que the end, el cartelito de fin de esta gigantesca ampliación de Scarface o de El imperio del crimen. Aquella Cataluña acabó; pero la Cataluña real, que diría vuestro y nuestro caro Charles Maurras, hoy, precisamente, empieza a amanecer*".

Aliadòfil o antisemita?

Les *Memòries* de Sentís insisteixen especialment en la seva vena aliadòfila primerenca, un argument recurrent que vincula al seu compromís monàrquic i que l'havia de convertir per força en *rara avis* a l'Espanya del *Primer año triunfal*. Però Sentís era un periodista aliadòfil? O els seus mèrits en aquest sentit formen part del seu talent innat per allò que col·loquialment pot anomenar-se *nedar i guardar la roba*? Per saber-ho cal remetre's a les seves cròniques publicades a partir de 1939 a *La Vanguardia Española* i

les txeques abandonades pel seus carcellers. En aquests centres de detenció, afirma haver-hi vist "*los instrumentos de tortura, fabricados por los judíos de pelo rizado y crinoso que tomaban horchata en Canaleatas*". Enlloc no explica com n'estava tant segur ni quines proves tenia per fer aquesta afirmació.
Gran part estan seus textos d'aquella època estan impregnats del fort antisemitisme propi de l'època. L'any 40, Sentís va passejar-se com a corresponsal d'ABC per la França de Pétain. A Marsella narrava: "*El rau-*

dal de judíos errantes que a una velocidad correlativa a la del ejército alemán (...) descienden de las llanuras polacas o desde los talleres de diamantes de Amsterdam". Més tard es desplaça a Lisboa, punt de sortida de l'exili jueu europeu cap als Estats Units, on narra el drama de forma bastant lleugera: "*Gracias al funcionamiento en Lisboa de la Ayuda Judía (...) no les sucederá a esos judíos lo que a muchos refugiados que tienen que comprar billetes de reventa, como si en lugar de ir a América se tratase de ir a los toros*".

FONTS BIBLIOGRÀFIQUES

- Carlos Sentís. *Memòries d'un espectador*. La Campana, 2006.
- Cristina Badosa. *Josep Pla. Biografia del solitari*. Edicions 62, 1996.
- Cristina Badosa. *Josep Pla. El difícil equilibri entre literatura i política. 1927-1939*. Curial-La Mata de Jonc, 1994.
- Francesc Vilanova Vila-Abadal. *La Barcelona franquista i l'Europa totalitària (1939-1946)*. Empúries, 2005.
- Eugeni Xammar. *Seixanta anys d'anar pel món. Converses amb Josep Badia i Moret*. Quaderns Crema, 2007.
- Chris Ealham. *La lucha por Barcelona. Clase, cultura y conflicto. 1898-1937*. Alianza Editorial, 2005.
- El cas Sentís. Articles de Francesc Vilanova i Josep Guixà a 'L'Avenç', 327.

FRANCESC VILANOVA I VILA-ABADAL · PROFESSOR D'HISTÒRIA A LA UAB

“Sentís reescriu el seu passat per suavitzar els perfils més durs de la seva biografia”

Entre els agents de la Barcelona franquista, hi havia diversos periodistes que utilitzaven els mitjans de comunicació del règim com 'Destino', 'La Vanguardia Española', 'Diario de Barcelona' o 'Solidaridad Nacional'. Sentís va ser un d'ells. Francesc Vilanova i Vila-Abadal, professor d'Història Contemporània a la Universitat Autònoma de Barcelona i director de l'Arxiu Històric de la Fundació Carles Pi i Sunyer, analitza els discursos franquistes i els seus autors a 'La Barcelona franquista i l'Europa totalitària (1939-1946)'.

Gemma García
redaccio@setmanaridirecta.info

Els periodistes i directors dels diaris del franquisme van ser una peça clau en la construcció del Nuevo Estado?

Van tenir-hi un paper important. Els intel·lectuals de la República han desaparegut i l'Estat en necessita de propis. Són periodistes, però fan un paper que transcendeix el del comentari periodístic. Una part són professionals catalans de llarg recorregut, d'altres són més joves i s'incorporen al periodisme d'opinió i d'anàlisi l'any 39 sota els paràmetres franquistes i alguns altres són directament imposats des de Madrid, com el cas de Lluís de Galinsoga (director de *La Vanguardia Española*). Sentís és un d'aquests joves que havia començat a treballar abans de la Guerra i que acaba tenint pes i perfil propi a principis dels anys 40.

Quin era el diari franquista de referència?

Tot i que *Solidaridad Nacional* -que es construeix a partir de la confiscació de la *Solidaridad Obrera* de la CNT- tenia la intenció de ser la referència periodística intel·lectual falangista a Barcelona, el seu discurs pur i dur no cala en una societat complexa com la catalana. El gran diari de referència va ser *La Vanguardia Española*.

Carlos Sentís va col·laborar amb aquesta i d'altres publicacions. Quin pes hi té?

És un cas bastant singular perquè, a diferència d'altres companys seus de professió, mai tindrà la pretensió d'erigir-se com un intel·lectual de referència. També codirigeix amb Gregorio Marañón una agència que es diu Prensa Mundial -que reparteix articles per la premsa sud-americana- i té bons contactes amb la revista *Vértice* de la Falange. No té la projecció intel·lectual d'altres, però està a la sala de màquines i pot anar teixint tot un món de coinci-

dències, complicatissims i col·laboracions que li serà molt útil.

Sentís adaptarà el seu discurs a la victòria dels aliats?

Menys que molts altres. Sentís fa crònica periodística, més que anàlisi, fet que li permetrà arribar al final de la Segona Guerra Mundial amb un perfil més discret, sempre sota unes coordenades molt clares i coincidents amb el règim. L'any 45, tots acaben fent actes de fe a un anticomunisme militant radical i defensant l'honestat de la neutralitat espanyola. En definitiva, reafirmen que ells ja ho deien: "L'amenaça era la soviètica, no l'altra".

Tot i ser discret en el periodisme, va jugar un paper actiu com a informador del règim?

Crec que hi ha algun moment, possiblement aquesta famosa anada a l'ambaixada republicana a Londres la primavera del 37, en què juga una carta que va més enllà de recollir informació i posar-la per escrit. Ell ho desmenteix, però -discretament- es mou en aquest territori ambigü de la informació i l'espionatge, un món sense massa fronteres. El que és evident és el seu compromís amb el bàndol franquista, això no ho pot qüestionar.

L'assalt a la casa de Juan Ramón Jiménez l'any 39 no va ser massa discret...

Andrés Trapiello explica aquest episodi al llibre *Las armas y las letras*, a partir de la informació tretada del llibre de Zenobia Camprubí i de les cartes del Juan Ramón Jiménez. El text parla de Félix Ros, Carlos Martínez Barbeito i Carlos Sentís, que haurien entrat a la casa de l'escriptor i haurien requisat llibres i

papers. Sentís també ho desmenteix.

Sentís va visitar el camp de concentració de Dachau. Com narra l'extermini?

Com constata la crònica que va publicar a *La Vanguardia Española* o al llibre *La paz vista desde Londres*, Sentís -com tants d'altres a l'Espanya franquista- fa una lectura moral molt determinada de la guerra. Descriu el camp de Dachau com "una feria de muestras donde las que están en mejores condiciones són las que se mantienen en pie". Aquesta "feria de muestras" són els deportats! Esmenta un grup de presos polítics espanyols, però evidentment la censura franquista no li hauria deixat comentar res dels republicans. Amb els anys, però, tampoc no hi ha fet referència mai més. En un article a *Destino*, diu que Dachau no és pitjor que un camp de concentració soviètic, per tant, hi ha un intent de Sentís de relativitzar una realitat.

Ara també relativitza el seu passat?

El relativitza i el reescriu, perquè els perfils més durs de la seva biografia es vagin suavitzant. El fet d'estar als llocs adequats en els moments oportuns li ha facilitat molt la feina. I, com ell, tants altres.

Com vincules l'entrega de la Medalla d'Or amb el procés de recuperació de la memòria històrica?

Li van donar el 26 de gener, aniversari de l'ocupació de Barcelona. Lliga les dues coses i tindrà una mena de memòria ben curiosa. Entra dins la lògica de com han anat les coses des de la mort de Franco fins ara. En aquest sentit, no és estrany. Forma part de les dinàmiques del país.

Una cinquantena de col·legiats s'adhereixen a la crida contra el Col·legi pel 'cas Sentís'

El Grup de Periodistes Ramon Barnils recull signatures contra "la glorificació" del periodista

Celestino Corbacho entrega el premi a Carles Sentís

Roger Palà
redaccio@setmanaridirecta.info

Una cinquantena de col·legiats s'han adherit a la crida feta pel Grup de Periodistes Ramon Barnils perquè el degà del Col·legi de Periodistes, Josep Carles Rius, "es faci enrere de les paraules elogioses cap a Carlos Sentís" i que la junta del Col·legi "reconegui l'error que va cometre en acollir l'acte". Durant l'acte d'entrega de la medalla de Mèrit al Treball a Sentís celebrat el 26 de gener, Rius va afirmar que aquesta era "una medalla al mèrit indiscutible". Així mateix, va afegir que Carlos Sentís té una biografia "única i irreplicable".

El text considera el periodista condecorat "un exemple de professionalitat, i bondat personal"

El Grup Barnils considera "inacceptable" que el Col·legi de Periodistes de Catalunya participi "en la glorificació" de Carlos Sentís, "un periodista amb passat franquista que va actuar com a espia contra la República durant la guerra". Així mateix, recorda que Sentís va ser degà del Col·legi de Periodistes en-

tre el 1986 i el 1991, "però mai va ser votat en unes eleccions obertes als col·legiats", sinó que, com a antic president de l'Associació de la Premsa de Barcelona -"organisme hereu, també, de la dictadura"- i davant la manca d'una altra candidatura, va assumir el càrrec de degà del CPC fins que el 1991 va ser substituït per Josep Pernau, "un periodista de tarannà clarament democràtic".

'Catalanistes amb pistola'

La campanya del Grup Barnils ha generat reaccions en sentit contrari. El diari *ABC* ha criticat l'acció dels periodistes independentistes a través d'un article a l'editorial de l'edició catalana, on afirma que "s'ha de ser molt mesquí per condemnar l'homenatge" a Sentís. El text considera el periodista condecorat "un exemple de professionalitat, sentit comú i bondat personal, una cosa inassolible per aquells que, emparant-se en el bon nom de Ramon Barnils, han decidit que Sentís no mereix cap homenatge per franquista". "I ho diuen ells, als quals -amb al catalanisme per bandera- només els falta portar pistola", conclou l'*ABC* en referència al Grup Barnils.

El guardó atorgat pel govern espanyol no és l'únic reconeixement que ha rebut Sentís des de la restauració borbònica. El 1986 va ser guardonat amb la Creu de Sant Jordi i el 1998 amb el Premi Nacional de Periodisme, ambdós guardons concedits per la Generalitat de Catalunya, llavors en mans de CiU.

roba urbana **libreria crítica**
www.laociutatinvisible.org
Riego 35 baixos · 08014 BCN · 93 298 99 47

QUIÉN ESTÁ DETRÁS DE DIAGONAL?
MILES DE SUScriptor@!
SUSCRIBETE

Cooperatives de Treball de Catalunya
Som a Sants, al servei de les cooperatives
c. Premià, 15, 1a planta 93 318 81 82
www.cooperativestrebball.coop

QUE SONTI
www.quesont.cat
Sonorització, il·luminació d'esdeveniments
www.quesont.cat | info@quesont.cat
Tel·lèfon de contacte: 628 824 345 (CA) | 688 894 872 (Pag.) | 937 538 094 (Tribal.)

DIRECTA
SUBSCRIU-TE ARA!
www.setmanaridirecta.info